

умовах євроінтеграції: виклики та перспективи розвитку : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Умань, 19 квітня 2018 р.). Умань: Візаві, 2018. С. 100–102.

3. Шульга Л. В., Терещенко І. О., Боровик Т. В., Чухліб О. С. Маркетингові комунікації в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2021. № 11 URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9528>

Христина Шагурова

РОЗВИТОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Однією з важливих умов для подальшої соціалізації та самореалізації дітей у суспільстві стала потреба у розвитку їх емоційного інтелекту (ЕІ). Розвиток ЕІ стає дуже важливим під час роботи педагогів і психологів з дітьми, особливо молодшого віку, тому що цей вік – більш сприятливий період розвитку емоційної сфери та культури почуттів.

Емоційний інтелект – це вміння володіти своїми та чужими емоціями: точно зрозуміти, оцінити й виразити їх [5].

Під час освітнього процесу необхідно дотримуватись певного емоційного балансу, адже позитивне емоційне забарвлення – це сильний мотиваційний елемент освітньої діяльності. У вчителя та учня можуть бути проблеми з порозумінням, якщо емоції дітей будуть заборонені («Припиніть сміятися»), витіснятись («Мені байдуже»), відчужуватись («Хлопчики не боятся»), накладати табу на їх виявлення («Не показуй іншим, який ти»).

Вищезазначене є недопустимим у роботі вчителя з учнями і є проявом недостатнього рівня кваліфікованості педагога. Перебуваючи під постійним тиском учителів та батьків, школярі переживають стрес, стають дратівливими. Щоб уникнути цього треба контролювати рівень фізичних та емоційних навантажень у дітей, намагатися якомога зменшити стресові фактори, що породжують негативні емоції, навчити всіх учасників освітнього процесу керувати власними емоціями та прислухатися до них [4].

Для розвитку емоційного інтелекту у дітей батькам можна запропонувати декілька порад:

- визнайте точку зору дитини та співпереживайте їй;
- дозвольте дитині самовиразитися;
- говоріть із дитиною;
- навчіть дитину розв'язувати проблеми;
- обговорюйте з дитиною ваші проблеми [2].

Наприкінці 20-го століття науковці Дж. Мейер та П. Селювей вперше описали поняття «емоційний інтелект». Вони виділяють чотири напрямки ЕІ [6]:

- Точність оцінки та вираження емоцій – для цього необхідно розуміти емоції як власні, так і оточення. Це визначення емоції за думками, фізичним станом, поведінкою, або здатність точно виражати емоції та потреби, що пов'язані з ними.
- Розуміння емоцій – коли дитина вміє визначати джерело своїх емоцій, розрізняти їх, аналізувати зв'язок між емоціями та фразами, інтерпретувати значення емоцій, розуміти різні почуття, переходи між емоціями та їх розвитком у майбутньому.
- Управління емоціями – емоції впливають на мислення, тому під час розв'язання завдань, прийняття рішень, вибору своєї власної поведінки їх необхідно враховувати.
- Прийняття рішень на основі емоцій. Розуміння емоцій допомагає у вирішенні як поводитись. Ці рішення, як ми будемо діяти у наступний момент, приймаються дуже швидко, і жодна дитина не складає в голові план «Що я буду робити, якщо», але використані емоції відіграють у цьому не маленьку роль, адже вони є інформацією, яку потрібно вміти аналізувати [1].

Однією з особливостей психічного розвитку дитини молодшого шкільного віку полягає в тому, що вона не до кінця розуміє власні переживання і не завжди здатна зрозуміти, чому вони виникають. Емоційні реакції дитини на труднощі – гнів, страх, плач, образа. Багато дітей у цей час потребують підтримки і допомоги у дорослих. Щоб учень мав змогу свідомо регулювати свою поведінку, потрібно навчити його доречно та усвідомлено виражати емоції та проявляти почуття, знаходити способи виходу зі складних ситуацій [4].

Для розвитку емоцій дітям молодшого шкільного віку можна запропонувати ігри з одночасним виконанням різних вправ.

«Скринька емоцій» – для дорослих це може бути уявною скринькою, проте дітям можна запропонувати зробити справжню. Так звана «скринька щастя», куди слід покласти все, що асоціюється зі щастям п'ятьма органами чуття: візуально, на слух, смак, нюх та дотик, та у важкі моменти діставати це зі скриньки. Особливо корисним це буде в умовах воєнного стану.

«Компас емоцій» – ця гра ознайомлює дитину з різновидами почуттів та емоцій, а також демонструє у якій ситуації вона відчуває те чи інше. Сутність гри у наступному: існує набір карток, на кожній із яких написано одне з почуттів (наприклад: радість, смуток, гнів, страх тощо). У кожної дитини є набір карток, потім один із гравців придумує ситуацію й обирає ту емоцію, яку він відчуває під час цієї події. Дитина кладе картку в центр, написом вниз та пригадує цю ситуацію, а решта гравців мають відгадати, яку емоцію вона викликала у гравця.

«Тактильні казки». Треба покласти до сумки різні на дотик предмети (пухнасте, тверде, колюче, те, що шелестить, гладке, м'яке тощо), зав'язати дитині очі пов'язкою й розказати казку дістаючи кожний предмет, і пропонуючи його на дотик дитині. Такі казки знімають стрес у молодших

школярів, а також формують гарний контакт між дорослим та дитиною [3].

На розвиток емоційного інтелекту ефективно впливає читання книг з аналізом настрою і почуттів персонажів, відвідування театрів, ігрові вправи, ситуації з життя дітей, демонстрація фотографій, малюнків осіб з основними емоціями та пізніше з відтінками емоцій, малювання «власного настрою», а також настрою близьких, друзів та аналіз причин настрою.

Отже, в основі розвитку особистості лежить емоційний інтелект, його структурні елементи починають формуватися ще у молодшому шкільному віці та вдосконалюються впродовж всього нашого життя. Ефективність діяльності з розвитку ЕІ молодших школярів залежить від створення належних психологічних умов вдома та у закладах загальної середньої освіти, методичного забезпечення та усвідомлення педагогами необхідності цього важливого і актуального питання.

Список використаних джерел

1. Носенко Е. Л., Коврига Н.В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції: монографія. К.: Вища школа, 2003. 126 с.
2. П'ять способів розвинути в дитини емоційний інтелект. Розвиток дитини. URL: <https://childdevelop.com.ua/articles/develop/6333/>.
3. Розвиваємо емоційний інтелект у дітей. Школа Ранок. URL: <https://ranok-school.com/2020/08/16/rozvyvaiemo-emotsijnyj-intelekt-u-ditej/>.
4. Савченко Ю. Ю. Розвиток емоційного інтелекту учнів молодшого шкільного віку. Освіта та розвиток обдарованої особистості. URL: <http://otr.iod.gov.ua/images/pdf/2014/12/5.pdf>.
5. Смоляр Л. Що таке емоційний інтелект, і як він впливає на життя. Українська правда Життя. URL: <https://lifepravda.com.ua/health/2017/10/15/226957/>.
6. Mayer J. D., Salovey P. What is emotional intelligence. Emotional development and emotional intelligence: Implications for educators. P. Salovey, D. Sluyter (Eds.). New York: Basic Books, 1997. PP. 3–31.

Марина Шарпило

«КАМЕНІ СПОТИКАННЯ» У КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІЙ СТРАТЕГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМЕМОРАТИВНИХ ПРАКТИК ГОЛОКОСТУ

Сучасна інерція герменевтики комеморації Голокосту докорінно екстермінувала архаїчні практики вшанування, які будувались на створенні культури тоталітаризму болю та відчаю, підкріплюючи свою контекстуальність статичним ритуалом, де авторитарне місце займала монументальна рефлексія. Змістовний контраст між двома формами пам'ятання ґрунтується на здатності використати культурно – мистецьке